

Exeges (SPT 2016)

Pred 5:9–15, 1 Tim 6:7–11 och Luk 12:13-21

Evangelisten Lukas var inte jude men hade ändå kommit till tro på Jesus. Traditionen säger att han kom till tro i Antiokia där han tjänstgjorde som läkare. Många hedningar kom där till tro och det var där lärjungarna började kallas för kristna. Lukas blev medarbetare till Paulus och sedan han noggrant ”efterforskat allt”, 1:3, vittnar han särskilt om Jesu barmhärtighet och dennes möten med kvinnor och andra marginaliserade i den dåtida kulturen.

Vårt avsnitt, 12:13-21, utspelar sig på vägen till Jerusalem. Jesus har talat om vikten av att frukta Gud, Luk 12:5-12, när den yngre av två bröder besvärar sig hos Jesus. Eftersom Jesus av de många betraktades som en rabbi är det inte underligt att ”någon i folkmassan”, sannolikt den yngre brodern, vände sig till Jesus för att få hjälp i en arvstvist. Men Jesus avvisar honom med orden: ”Människa ...”. och markerar därmed distans till mannen. I Guds rike gäller andra värden än endast de rent materiella. Det efterföljande avsnittet, v 22–34, bekräftar att Jesus anser relationen till Gud komma före de materiella värdena, se till exempel v 31. Först relationen till Gud och andra människor, sedan till det materiella.

V 13-14 Bakgrunden till händelsen står att finna i 5 Deut 21:17 där en man har två hustrur, en som han älskar och en som han hatar. Lagen föreskriver att den förstfödde sonen ska ärva även om han är son till den hustrun mannen hatar. Förstfödsrätten går före även om den yngre inte ska gå lottlös.

V 15 Jesu varnar människor för att fästa sitt hjärta vid det materiella. Paulus lägger ut texten i söndagens epistel, 1 Tim 6:7–11. ”Kärleken till pengar är en rot till allt ont.” Paulus drar sig inte för att berätta att ”vissa har kommit bort från tron” på grund av detta ha-begär. Det är med andra ord en sträng och viktig varning också till oss som lever i materialismens och konsumismens tid.

V 18-19 Jesus ger dem en liknelse. Lagg märke till hur självcentrerad mannen i liknelsen är. Det är ”jag” och ”min” om vartannat utan en tanke på relationen till Gud eller till andra människor. Han har inte ens förstånd att tacka Gud för sin välfärd. Dagens gammaltestamentliga text skräder inte orden, Pred 5:9–15, se också Ordspr 11:28.

V 20 Men Gud sa till honom: ”Din dåre”. Inte därför att Gud är ohyfsad utan därför att det var dagens sanning. Mannen i liknelsen hade i praktiken förkastat Gud, se Ps 14:1. Dårskapen består däri att mannen trodde att han var i kontroll av sitt liv. Men här gäller det att inte dra förhastade slutsatser. Liknelsens poäng torde inte vara att brännmärka enskilda människor

utan att det kommer en annalkande dom. Jesus har flera sådana varnande liknelser, till exempel i liknelsen om tjänaren i v 35–38 eller om den betrodde tjänaren i v 42-46, Se också i liknelsen om fikonsträdet som inte bar frukt i Luk 13:6-9 eller den om punden i Luk 19:12-27. Inför den annalkande domen gäller det att ha rätt perspektiv, se Ps 39:5f, att förstå sitt beroende av Guds nåd. Ingen människa kan frälsa sig själv, Mark 10:23-27. Endast Gud kan frälsa och även rika människor kan bli frälsta.

Ska jag vara rik inför Gud behöver relationen till Honom hållas vid liv. Det duger inte att betrakta välfärd och rikedom som något ”jag” äger. Det vi har är ingenting annat än gåvor från Gud vi har att förvalta. Själva livet är en gåva från Gud. Längtan efter att äga eller efter att vilja ha mer är lika vanlig hos dem som tycker att de saknar det mesta, kanske till och med vanligare bland dem. Analysen blir därför densamma för rika som för fattiga. Det är relationen till Gud som avgör hur vi mår. Ett predikoutkast kan se ut på följande sätt.

1. En människas liv beror inte av överflöd på ägodelar

- a) Bibeln har en hel del att säga om rikedom. Abraham utgör ett exempel på en rik man. Många tror att rikedom är neutralt, något som är frikopplat från Gud. Men i Bibeln är rikedom en gåva från Gud. Rikedom står för ett värde med vilken vi ska förverkliga Guds vilja.
- b) Kärleken till pengar leder oss bort från Gud. Endast Gud är värd vår tillbedjan. När Mammon blir vår trygghet bryter vi mot det första budet. Pengar är farligt eftersom de snart kan ta Guds plats.
- c) Hur blir jag rik inför Gud, är den stora frågan. Om vi förvaltar vår lilla rikedom rätt klarar kan vi anförtros också den större. Jesus talar i Matt 25:14–30 i liknelsen om talenterna.

2. Han tänkte för sig själv: Vad skall jag göra?

- a) Om vi har mycket eller lite spelar mindre roll när det gäller att ta ansvar. Frågan är alltid: Hur sköter jag min förvaltning eller vad ska du ha dina pengar till? Mannen i texten var fånge under sina egna värderingar.
- b) Han liknar mannen från 2000-talet som tänker för sig själv, tror för sig själv och har sin egen sanning Resultat är givet eftersom han inte talade med Gud utan bara med sig själv. Han kunde inte be, lovsjunga, få vägledning eller tröst från Gud.
- c) Jesus varnar oss för habegär, att jaga eller ha vårt hjärta i ägodelarna. Han vill visa oss vägen till Gud, det vill säga vägen till ett lyckligt liv. Han vill att vi ska sträva

efter de himmelska skatterna, Ordet och Sakramenten i Kyrkans skattkammare.
Låt oss gå tillbaka till mannen i liknelsen.

3. Gud sade till honom: Din dåre i natt skall ditt liv tas ifrån dig

- a) I stället för att få beröm och inflytande för sitt handlande får han höra att han är en dåre. Det är inte fel att skapa och förvalta. Tvärtom är det vår uppgift och värt beröm. Pengar ska arbeta och växa. Välstånd ska öka. Men det är uppenbart att mannen i liknelsen missbrukar eftersom han stoppar tillväxten för att själv njuta egoistiskt och säkra sin framtid. Vi ska vara generösa, börja med att ge lite för att sedan öka, ge målmedvetet och regelbundet, gärna till ditt eget sammanhang.
- b) Gud är inte ute efter att förolämpa mannen utan konstaterar sakligt dårskapen i mannens beteende. Mannen led av habegär och det ledde honom fel. Därför berättar Jesus denna liknelse för honom.
- c) Kyrkans rikedomar aktas ringa, men de äger evigt värde. En kristen kan på Kristi grund förvalta rikedomar på jorden och samtidigt samla skatter i himmelen, det vill säga sätta Gud främst. Då kommer det att visa sig att det är de himmelska skatterna som ger trygghet och glädje redan här på jorden. Vi får rätt perspektiv på den jordiska tillvaron. Att leva i Kyrkan är att leva vända mot Gud. Där möter Gud själv oss och ger oss Evangelium. Och tacka Gud. Våra hjärtan kan bara öppnas inifrån

Tidigare hade EB rubriken ”Gud eller världen”. Den ändrades därför att man ville ”undvika att ställa världen mot Gud” och så hänvisade man till Joh 3:16. Det hade varit bättre med en förklaring av begreppet världen. Skapelsen/världen är inte detsamma som den fallna skapelsen/världen. En sådan enkel sak måste vi kunna urskilja. Det kom en man till Jesus som inte kunde urskilja. Han bad Jesus att reda ut en arsvvist. Han måste ha haft stort förtroende för Jesus, men ingen förståelse av vem Jesus är.

1. Vem har satt mig till att döma eller skifta mellan er?

- a) Jesus kunde väl ha hjälpt dem med detta? Nej, se Joh 3:16–17. Han försökte hjälpa honom på ett annat sätt. Jesus såg att mannen i fråga led av begär? På samma sätt som Predikaren och Paulus ger uttryck för? *Kärleken* till pengar är roten till allt ont. Den leder oss bort ifrån Gud.
- b) Kärlek i ordets rätta betydelse är 100 %, lite eller mycket men 100 %. Du skall älska Herren din Gud med hela hjärtat, hela själen och med alla dina ägodelar. Du kan inte ge dig själv till Gud och Mammon lika mycket. Antingen kommer du att hata den ene och älska den andre eller hållas fast vid den ene och inte bry dig om den andra, Matt 6:24. Vi talar med andra ord om hjärtat, inte om pengar.
- c) Hur blir jag rik inför Gud, är den stora frågan.

2. Han tänkte för sig själv: Vad skall jag göra?

- a) Mannen tyckte det var klokt att investera i framtiden. Han ville ha ett gott liv, men han tog gruvligt miste vad gäller metoden. Han trodde att ett arvskifte och/eller girighet är metoden. Han skaffade sig ett överflöd på ägodelar som om det hade med livet att göra. Han unnade sig aldrig någon vila, sökte inte Gud.
- b) Han liknar mannen från 2000-talet som tänker för sig själv, tror för sig själv och har sin egen sanning.
- c) Jesus varnar oss för habegär, att jaga eller ha vårt hjärta i ägodelarna. Han vill visa oss vägen till Gud, det vill säga vägen till ett lyckligt liv. Han vill att vi ska sträva efter de himmelska skatterna, Ordet och Sakramenten i Kyrkans skattkammare.

3. Men Gud sade till honom: Din dåre i natt skall ditt liv tas ifrån dig

- a) Gud är inte ute efter att förolämpa utan konstaterar sakligt dårskapen i mannens beteende. Mannen led av habegär och det ledde honom fel. Därför sänder Joh 3:16–17 och berättar denna liknelse för honom. Den stora lyckan är att Gud vill rädda världen, återupprätta. Det sker redan här i tiden genom tron.
- b) Kyrkans rikedomar aktas ringa, men de äger evigt värde. En kristen kan på Kristi grund samla skatter i himmelen. Då visar det sig att de himmelska skatterna ger trygghet och glädje redan här på jorden.
- c) Vad samlar du? Jordiska eller himmelska ägodelar?

Att komma till nattvardsbordet är att leva vända mot Gud. Där möter Gud själv oss och ger oss Evangelium.

Inledning: Det kom en man till Jesus som inte kunde urskilja. Han bad Jesus att reda ut en arvstvist. Han måste ha haft stort förtroende för Jesus, men ingen förståelse av vem Jesus är.

4. En människas liv beror inte av överflöd på ägodelar

- d) Bibeln har en hel del att säga om rikedom. Abraham. Pengar är gott. Många tror att pengar är neutralt, något som är frikopplat från Gud. De anser att syftet är viktigt. Hur vi använder pengarna. Men i Bibeln är pengar i sig gott. De står för ett värde och med dem ska vi förverkliga vi Guds vilja.
- e) Kärleken till pengar leder oss däremot bort från Gud. Just därför blir missbruk så farligt. Att ha pengar (Mammon) till grund är ett brott mot första budet. Pengar är farligt eftersom de snart kan ta Guds plats. Vi ska sträva efter att ha Gud som nr 1 och pengar först som nr 2.
- f) Hur blir jag rik inför Gud, är den stora frågan Vi ska förvalta pengarna efter Guds vilja. Om vi förvaltar det lilla rätt klarar vi också det större. Jesus talar i Matt 25:14–30 i liknelsen om talenterna. Några förvaltade talenterna väl andra grävde ner den enda. Det påminner om mannen i vår text.

5. Han tänkte för sig själv: Vad skall jag göra?

- d) Om vi har mycket eller lite spelar mindre roll när det gäller att ta ansvar. Frågan är alltid: Hur sköter jag min förvaltning eller vad ska du ha dina pengar till? Mannen i texten var fånge under sina egna värderingar.
- e) Han liknar mannen från 2000-talet som tänker för sig själv, tror för sig själv och har sin egen sanning Resultat är givet eftersom han inte talade med Gud utan bara med sig själv. Han kunde inte be, lovsjunga, få vägledning eller tröst från Gud.
- f) Jesus varnar oss för habegär, att jaga eller ha vårt hjärta i ägodelarna. Han vill visa oss vägen till Gud, det vill säga vägen till ett lyckligt liv. Han vill att vi ska sträva efter de himmelska skatterna, Ordet och Sakramenten i Kyrkans skattkammare. Han vill att Gud ska vara närvarande på livets alla områden. Låt oss gå tillbaka till mannen i liknelsen.

6. Gud sade till honom: Din dåre i natt skall ditt liv tas ifrån dig

- a) I stället för att få beröm och inflytande för sitt handlande får han höra att han är en dåre. Det är inte fel att skapa och äga mycket. Tvärtom är det vår uppgift och värt beröm. Pengar ska arbeta och växa. Välståndet ska öka. Men det är uppenbart att mannen i liknelsen missbrukar, att han är en dåre eftersom han stoppar tillväxten för att själv njuta egoistiskt och säkra sin framtid.
- b) Vi ska vara generösa, börja med att ge lite för att sedan öka, ge målmedvetet och regelbundet, gärna till ditt eget sammanhang. Gud är inte ute efter att förolämpa honom utan konstaterar sakligt dårskapen i mannens beteende. Mannen led av habegär och det ledde honom fel. Därför sänder Joh 3:16–17 och berättar denna liknelse för honom.
- c) Kyrkans rikedomar aktas ringa, men de äger evigt värde. En kristen kan på Kristi grund förvalta rikedomar på jorden och samtidigt samla skatter i himmelen, det vill säga sätta Gud främst. Då kommer det att visa sig att de himmelska skatterna ger trygghet och glädje redan här på jorden och att vi får rätt perspektiv på den jordiska tillvaron. Att komma till nattvardsbordet är att leva vända mot Gud. Där möter Gud själv oss och ger oss Evangelium. Och tacka Gud. Våra hjärtan kan bara öppnas inifrån

Kyrkofadern Ambrosius

Jesus avvisar

Saken är ointressant

Men personens eviga väl 'r avgörande

Eftersträva det himmelska arvet, inte pengar